

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Кафедра публічного та приватного права

**МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО ТА ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ**

до семінарських (практичних) занять та самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право» (доопрацьовані)

Обговорено та рекомендовано
на засіданні кафедри публічного та
приватного права

Протокол № 6 від 11 січня 2022 р.

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО ТА ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.
Методичні вказівки до семінарських (практичних) занять та самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право» (доопрацьовані) / Укл.:
Чічкань М.В. – Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2022. – 32 с.

Укладач:

ЧІЧКАНЬ МАРІЯ ВАЛЕРІЇВНА, доцент кафедри публічного та
приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Відповідальна за випуск:

ЛИТВИНЕНКО ВАЛЕНТИНА МИКОЛАЇВНА, завідувач кафедри
публічного та приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Рецензент:

СЕЛЕЦЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ВІКТОРОВИЧ, декан юридичного факультету,
к.ю.н., доцент

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО»	6
1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право».....	6
1.2 Структура навчальної дисципліни	8
1.3 Методи контролю з навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право та право Європейського Союзу»	10
2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	14
Тема № 1: Поняття, принципи та джерела міжнародного публічного права	14
Тема № 2: Суб'єкти міжнародного публічного права. Визнання, правонаступництво та відповідальність у міжнародному публічному праві	16
Тема № 3: Міжнародно-правовий статус населення. Міжнародне право прав людини.....	18
Тема № 4: Право міжнародних договорів. Право зовнішніх зносин. Право міжнародних організацій.....	20
Тема № 5: Територія в міжнародному публічному праві. Міжнародне морське право. Міжнародне кримінальне право.	22
Тема № 6: Становлення Європейського Союзу та його структура. Членство в Європейському Союзі.....	24
Тема № 7: Правовий статус людини і громадянина у праві Європейського Союзу. Судова система Європейського Союзу.....	26
Тема № 8: Правове регулювання відносин між Україною та Європейським Союзом	28
3. ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	29

ПЕРЕДМОВА

Ефективне міжнародне регулювання вважається запорукою забезпечення упорядкованих міждержавних відносин та ефективним механізмом управління у різноманітних сферах і галузях міжнародного співробітництва. Зростання міжнародного впливу, щодо регулювання міждержавних відносин, обумовлює необхідність ґрунтовного вивчення бакалаврами за спеціальністю 081 «Право» навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право та право Європейського Союзу».

Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Чернігівська політехніка» одним з основних видів навчальних занять є семінарське заняття, на якому викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких здобувачі вищої освіти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів). Перелік тем семінарських занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни. На кожному семінарському занятті науково педагогічний працівник оцінює підготовлені здобувачами вищої освіти реферати, їх виступи, активність у дискусії, уміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Отримані здобувачем вищої освіти оцінки за окремі семінарські заняття враховуються при виставленні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни. Семінарські заняття з навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право та право Європейського Союзу» проводяться з метою:

- засвоєння здобувачами вищої освіти основних понять міжнародного публічного права, а також змісту та особливостей міжнародно-правового регулювання основних галузей міжнародного публічного права;
- вироблення у здобувачів вищої освіти навичок аналізувати та тлумачити норми міжнародного публічного права; застосовувати норми міжнародного публічного права;
- вироблення навичок виступати перед аудиторією та вміння вести дискусії тощо

Поряд з навчальними семінарськими заняттями важливою формою освітнього процесу визначена самостійна робота здобувачів вищої освіти. Самостійна робота здобувача вищої освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних навчальних занять без посередньої участі науково-педагогічного працівника. Самостійна робота здобувача вищої освіти включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготовку до семінарських занять, контрольних заходів, науково-дослідну роботу тощо. Самостійна робота здобувача вищої освіти забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни. Методичні матеріали для самостійної роботи здобувачів вищої освіти повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку здобувача вищої освіти. Для самостійної роботи здобувачу вищої освіти також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна і періодична література. Навчальний матеріал, передбачений робочою навчальною програмою

дисципліни для засвоєння здобувачем вищої освіти в процесі самостійної роботи, вноситься на підсумковий (семестровий) контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять. Головною метою самостійної роботи здобувачів вищої освіти є засвоєння в повному обсязі програми курсу навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право та право Європейського Союзу». Основними завданнями самостійної роботи є самостійне та поглиблене вивчення здобувачами вищої освіти відповідних питань, визначених до кожної теми навчальної дисципліни, шляхом дослідження та аналізу основної та допоміжної літератури, чинного національного та міжнародного законодавства і практики його застосування.

У запропонованих методичних вказівках до семінарських (практичних) занять та самостійної роботи підготовлених для здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» спеціальності 081 «Право» наведено інформацію щодо тематичного плану, структури та методів контролю з навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право та право Європейського Союзу»; наведено плани семінарських занять; наведено перелік основних теоретичних запитань; визначено контрольні питання (питання для самоперевірки), питання, які виносяться на самостійне опрацювання; перелік тем для написання рефератів. У кінці кожної теми розміщено перелік нормативних актів та рекомендованої літератури, необхідної для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи.

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО»

1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право»

Змістовий модуль 1. Основні поняття та галузі міжнародного публічного права

Тема 1. Поняття, принципи та джерела міжнародного публічного права

Поняття та система міжнародного публічного права. Імплементация норм міжнародного публічного права. Співвідношення міжнародного та національного права; міжнародного публічного та національного права. Поняття та юридичне закріплення основних принципів міжнародного публічного права: принцип суверенної рівності держав; принцип невтручання у внутрішні справи; принцип рівноправ'я та самовизначення народів; принцип незастосування сили або погрози силою; принцип мирного вирішення міжнародних спорів; принцип непорушності кордонів; принцип територіальної цілісності; принцип поваги до прав людини й основних свобод; принцип співробітництва; принцип добросовісного виконання зобов'язань за міжнародним правом. Поняття та загальна характеристика джерел міжнародного публічного права: міжнародний договір, міжнародний звичай, загальні принципи права, допоміжні джерела.

Тема 2. Суб'єкти міжнародного публічного права. Визнання, правонаступництво та відповідальність у міжнародному публічному праві

Поняття та види суб'єктів міжнародного публічного права. Держава як основний суб'єкт міжнародного публічного права. Міжнародна правосуб'єктність народів і націй, що борються за незалежність; міжнародних організацій; державо подібних утворень; фізичних осіб; транснаціональних корпорацій. Визнання та правонаступництво у міжнародному публічному праві. правонаступництво України за міжнародними договорами СРСР. Поняття та підстави відповідальності за міжнародним публічним правом. Види та форми міжнародно-правової відповідальності. Відповідальність держав, міжнародних міжурядових організацій та фізичних осіб у міжнародному праві.

Тема 3. Міжнародно-правовий статус населення. Міжнародне право прав людини

Поняття населення в міжнародному публічному праві. Міжнародно-правові питання громадянства. Правовий статус іноземців, осіб без громадянства та осіб з множинним громадянством. Міжнародно-правовий статус біженців та внутрішніх переселенців. Право притулку. Поняття міжнародного права прав людини. Джерела міжнародного права прав людини. Основні універсальні та основні регіональні міжнародно-правові акти у галузі

захисту прав і свобод людини та діяльність органів, які здійснюють контроль за їх дотриманням. Виконання Україною міжнародних зобов'язань у галузі захисту прав людини.

Тема 4. Право міжнародних договорів. Право зовнішніх зносин. Право міжнародних організацій

Поняття права міжнародних договорів, його джерела. Поняття, класифікація та структура міжнародних договорів. Стадії укладення міжнародних договорів. Тлумачення міжнародних договорів. Поняття та джерела права зовнішніх зносин. Система органів зовнішніх зносин. Дипломатичні представництва. Дипломатичні імунітети та привілеї. Консульські установи: поняття, види, функції. Консульські привілеї та імунітети. Спеціальні місії. Поняття та джерела права міжнародних організацій. Поняття, ознаки та класифікація міжнародних міждержавних організацій. Організація Об'єднаних Націй. Статут ООН 1945 р. Регіональні міжнародні міждержавні організації. Міжнародні конференції.

Тема 5. Територія в міжнародному публічному праві. Міжнародне морське право. Міжнародне кримінальне право

Поняття та види територій у міжнародному публічному праві. Поняття державної території та її складові частини. Державні кордони та їх правовий режим. Міжнародно-правовий режим рік та озер, Арктики, Антарктики. Поняття та джерела міжнародного морського права. Поняття та правовий режим внутрішніх морських вод, територіального моря, прилеглої зони, відкритого моря, виключної економічної зони, континентального шельфу, міжнародних проток та міжнародних каналів. Поняття, джерела та принципи міжнародного кримінального права. Міжнародний кримінальний суд. Україна та Міжнародний кримінальний суд.

Змістовий модуль 2. Основи права Європейського Союзу

Тема 6. Становлення Європейського Союзу та його структура. Членство в Європейському Союзі

Історичні передумови та основні етапи створення Європейського Союзу. Договори при формуванні Європейського Союзу. Основні символи Європейського Союзу. Основи побудови та діяльності інститутів та органів Європейського Союзу. Європейський парламент. Європейська Рада. Рада Європейського Союзу. Європейська комісія. Основні вимоги щодо членства держав у Європейському Союзі. Основні етапи вступу до Європейського Союзу. Процедура призупинення та припинення членства в Європейському Союзі.

Тема 7. Правовий статус людини і громадянина у праві Європейського Союзу. Судова система Європейського Союзу

Становлення інституту громадянства в Європейському Союзі. Особливості громадянства Європейського Союзу. Класифікація прав та свобод. Гарантії прав і свобод. Хартія основних прав ЄС 2000 р. як основа конституції об'єднаної Європи. Основи шенгенського права. Роль, значення та функції Суду ЄС у системі Європейського Союзу. Організаційна структура судової системи Європейського Союзу. Внутрішня побудова судових інстанцій у Європейському Союзі.

Тема 8. Правове регулювання відносин між Україною та Європейським Союзом

Становлення та розвиток відносин між Україною та Європейським Союзом. Правові механізми співпраці між Україною та Європейським Союзом. Правові наслідки укладення угоди про асоціацію з Європейським Союзом.

1.2 Структура навчальної дисципліни

Таблиця 1.21 - Розподіл обсягу годин за темами і формами вивчення

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин для денної форми навчання			
		Всього	У тому числі		
			Лекц.	Сем.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
3 семестр					
Змістовий модуль 1. Основні поняття та галузі міжнародного публічного права					
1.	Поняття, принципи та джерела міжнародного публічного права.	18	2	2	14
2.	Суб'єкти міжнародного публічного права. Визнання, правонаступництво та відповідальність у міжнародному публічному праві.	18	2	2	14
3.	Міжнародно-правовий статус населення. Міжнародне право прав людини.	18	2	2	14
4.	Право міжнародних договорів. Право зовнішніх зносин. Право міжнародних організацій.	18	2	2	14

5.	Територія в міжнародному публічному праві. Міжнародне морське право. Міжнародне кримінальне право.	18	2	2	14
Разом за змістовим модулем 1		90	10	10	70
Змістовий модуль 2. Основи права Європейського Союзу					
6.	Становлення Європейського Союзу та його структура. Членство в Європейському Союзі.	10	2	2	6
7.	Правовий статус людини і громадянина у праві Європейського Союзу. Судова система Європейського Союзу.	10	2	2	6
8.	Правове регулювання відносин між Україною та Європейським Союзом.	10	2	-	8
Разом за змістовим модулем 2		30	6	4	20
Усього годин за дисципліну		120	16	14	90

Таблиця 1.22 – Розподіл обсягу годин за темами семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття, принципи та джерела міжнародного публічного права	2
2	Суб'єкти міжнародного публічного права. Визнання, правонаступництво та відповідальність у міжнародному публічному праві	2
3	Міжнародно-правовий статус населення. Міжнародне право прав людини	2
4	Право міжнародних договорів. Право зовнішніх зносин. Право міжнародних організацій	2
5	Територія в міжнародному публічному праві. Міжнародне морське право. Міжнародне кримінальне право	2
6	Становлення Європейського Союзу та його структура. Членство в Європейському Союзі	2
7	Правовий статус людини і громадянина у праві Європейського Союзу. Судова система Європейського Союзу	2
Разом		14

Таблиця 1.23 – Розподіл обсягу годин за темами самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття, принципи та джерела міжнародного публічного права	14
2	Суб'єкти міжнародного публічного права. Визнання, правонаступництво та відповідальність у міжнародному публічному праві	14
3	Міжнародно-правовий статус населення. Міжнародне право прав людини	14
4	Право міжнародних договорів. Право зовнішніх зносин. Право міжнародних організацій	14
5	Територія в міжнародному публічному праві. Міжнародне морське право. Міжнародне кримінальне право	14
6	Становлення Європейського Союзу та його структура. Членство в Європейському Союзі	6
7	Правовий статус людини і громадянина у праві Європейського Союзу. Судова система Європейського Союзу	6
8	Правове регулювання відносин між Україною та Європейським Союзом	8
Разом		90

1.3 Методи контролю з навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право та право Європейського Союзу»

Система оцінювання знань з навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право та право Європейського Союзу» включає *поточний та семестровий контроль знань*. У 3 семестрі здобувач вищої освіти може набрати до 70% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 30% підсумкової оцінки на екзамені. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із здобувачами вищої освіти під час лекцій, семінарських занять, усного та письмового опитувань здобувачів вищої освіти, оцінювання реферування наукової роботи, виконання самостійної роботи та написання однієї контрольної роботи.

Таблиця 1.31 - Поточний контроль за модулями

№	Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю	Кількість балів
	3 семестр	
	Змістовий модуль 1. Основні поняття та галузі міжнародного публічного права	0...35
1	Присутність на занятті*	0...10
2	Усна або письмова відповідь на семінарському занятті	0...25
	Змістовий модуль 2. Основи права Європейського Союзу	0...15
1	Присутність на занятті*	0...5
2	Усна або письмова відповідь на семінарському занятті	0...10
	Підсумкова контрольна робота	0...10
	Окремі види індивідуальної та самостійної роботи	0...10
1	Підготовка тез доповідей на конференції, наукових публікацій у фахові видання, участь у студентських конкурсах, олімпіадах, тощо	0...10
2	Розробка тестових завдань/ презентацій за темами навчальної дисципліни	1 тест - 0,25 / презентація - 1...5
	Семестрова оцінка поточного контролю	0...70
	Результат підсумкового контролю	0...30
	Зважена семестрова оцінка	0...100

Примітка:

* Присутність на занятті = 1 бал. (8 лекцій та 7 семінарів) $\times 1 = 15$ балів.

На кожному семінарі студент може отримати від 0 до 5 балів (за усну/письмову відповідь, доповнення, доповідь або за реферування наукової літератури).

Присутність на семінарі без отримання оцінки – 1 бал.

Усне опитування - включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших здобувачів вищої освіти, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше), відповіді на контрольні питання з теми семінарського заняття. Максимальна кількість балів може бути виставлена здобувачам вищої освіти, підготовленим до відповідей на усі питання теми, включаючи питання винесені на самостійне опрацювання. Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями, як: **5 балів** - повне, послідовне та обґрунтоване викладення матеріалу. Відповідь свідчить про глибоке розуміння питання та його зв'язок з іншими темами та питаннями. **4 бали** - правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач відповідає не чітко. **3 бали** - здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх

тільки після повторної вказівки викладача. Викладає матеріал не послідовно. Відповіді на уточнюючі запитання дає не одразу, не впевнено та не чітко. На додаткові питання викладача не відповідає, або відповідає дуже поверхово. **2 бали** – здобувач вищої освіти у відповіді припускається грубих помилок і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача; поверхово орієнтується в питанні та темі, яка обговорюється на семінарському занятті. **1 бал** – ЗВО намагається відтворити зміст матеріалу, однак взагалі не розуміє його змісту, зв'язків терміно-понять та їх місця в питанні, що вивчається. **0 балів** отримує здобувачами вищої освіти, який відмовляється відповідати на запитання.

Письмове опитування на семінарі може проводитися на занятті протягом 10-15 хвилин. Викликаються 4-6 студентів, які повинні дати відповіді на запитання, запропоновані викладачем на його розсуд. Це можуть бути питання як теми даного семінарського заняття, так і з попередніх тем. Метою проведення письмового опитування є перевірка студентів до семінарського заняття та вміння змістовно та коротко викласти відповіді на окремі питання теми. Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями: повнота, правильність та стислість відповіді, логіка і аргументованість викладу думок. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати під час письмової відповіді на питання 5 балів.

Підсумкова контрольна робота проводиться у 3 семестрі за результатом вивчення всіх змістових модулів. Вона може включати у себе теоретичні питання та тестові завдання. В завдання контрольної роботи можуть включатися питання з тем, вивчення яких не виносились на семінарські заняття, а також питання, які передбачені планом для самостійного вивчення. Про проведення підсумкової роботи здобувачі вищої освіти попереджаються не менш як за тиждень. Максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу для здобувачів вищої освіти денної форми навчання становить **10**.

Оцінювання виконання реферату / індивідуальної роботи здійснюється на основі наступних критеріїв: оформлення роботи, уміння самостійно працювати з науковими джерелами та нормативно-правовими актами, чітко визначати актуальність досліджуваного питання, на основі проведеного аналізу формулювати власну позицію: - *4-5 балів* – матеріал викладений логічно і повно, результати дослідження мають практичну і теоретичну цінність, висновки аргументовані і обґрунтовані, реферат містить вступ, основну частину, висновки і список літератури, оформлення реферату/індивідуальної роботи відповідає вимогам; - *4-3 бали* – матеріал викладений логічно і повно, результати дослідження мають практичну і теоретичну цінність, висновки недостатньо аргументовані і обґрунтовані, реферат/індивідуальна робота містить вступ, основну частину, висновки, проте список літератури є недостатнім, оформлення відповідає вимогам; - *3-2 бал* – матеріал викладений недостатньо повно, реферат/індивідуальна робота не

містить вступу, висновки не достатньо аргументовані, обґрунтовані та/або не стосуються усіх поставлених завдань, список літератури є недостатнім, оформлення не відповідає вимогам; - *1-0 балів* – викладений матеріал неповний, реферат/індивідуальна робота не містить вступу, основна частина не є структурованою, висновки поверхневі або відсутні, список літератури є недостатнім, оформлення не відповідає вимогам.

Реферування наукової літератури полягає у самостійному опрацюванні здобувачами вищої освіти наукової літератури (як правило наукової статті), критичному огляді та короткому переказі її змісту, а також наведення найважливіших висновків. Максимальна кількість балів за реферування наукової літератури – 5 балів.

Семестровий *контроль по закінченню 3 семестру проводиться у формі екзамену* відповідно до графіку навчального процесу згідно затвердженого розкладу. Оцінювання успішності здобувачів вищої освіти під час семестрового контролю (екзамену) здійснюється за національною (чотирибальною) шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалою ECTS і вносяться у відомість успішності та навчальну картку здобувача вищої освіти в автоматизованій системі управління – АСУ «ВНЗ».

У випадку, якщо здобувач вищої освіти протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які здобувач вищої освіти може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – E, 60 балів»), (*3 семестр – 30 балів*), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість.

На ліквідацію академічної заборгованості вноситься весь обсяг теоретичного матеріалу, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право та право Європейського Союзу». Академічна заборгованість з підсумкового семестрового контролю знань ліквідується здобувачами вищої освіти під час додаткових сесій з ліквідації академзаборгованості, що організовується дирекціями навчально-наукових інститутів (деканатами факультетів) згідно з графіком навчального процесу, затвердженого ректором Університету. Повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачу, другий – комісії, яка створюється директором навчально-наукового інституту (деканом факультету). Результати ліквідації академзаборгованості відображаються в ліквідаційній відомості успішності.

Здобувач вищої освіти має право на відпрацювання пропущених практичних занять протягом семестру у якому вивчається дана дисципліна. Графік індивідуального відпрацювання пропущених занять узгоджується з викладачем. Відпрацювання практичних занять може здійснюватись як в усній

формі, так і в письмовій (у т.ч. шляхом викладення опрацьованих практичних занять у систему MOODLE). Пропущені без поважних причин практичні заняття оцінюються на нижчу оцінку.

2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема № 1: Поняття, принципи та джерела міжнародного публічного права

План семінарського заняття

1. Поняття, зміст та система міжнародного публічного права.
2. Імплементация норм міжнародного публічного права.
3. Юридична природа основних принципів міжнародного публічного права.
4. Поняття та види джерел міжнародного публічного права.
5. Міжнародний договір як основне джерело міжнародного публічного права.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «міжнародне публічне право».
2. Визначте об'єкт міжнародного публічного права.
3. З яких структурних елементів складається система міжнародного публічного права?
4. Назвіть традиційні галузі міжнародного публічного права.
5. Поясніть сутність імплементації норм міжнародного права.
6. Як Ви розумієте термін «рецепція»?
7. Назвіть основні теорії співвідношення міжнародного та національного права.
8. Поясніть співвідношення міжнародного публічного та міжнародного приватного права.
9. Дайте визначення терміна «основні принципи міжнародного права».
10. Розкрийте зміст основних принципів міжнародного публічного права.
11. Дайте визначення поняття «джерела міжнародного публічного права», наведіть їх приклади.
12. Охарактеризуйте міжнародний договір як основне джерело міжнародного публічного права (назвіть види міжнародних договорів).
13. У чому полягає особливість міжнародного звичаю як джерела міжнародного публічного права?
14. Охарактеризуйте загальні принципи права як джерела міжнародного публічного права.
15. Визначте види та значення допоміжних джерел міжнародного публічного права.

Питання на самостійне вивчення

1. Співвідношення міжнародного та національного права; міжнародного публічного та міжнародного приватного права.

2. Кодифікація і прогресивний розвиток міжнародного публічного права.
3. Поняття та загальна характеристика принципів міжнародного публічного права:

- принцип суверенної рівності держав;
 - принцип невтручання у внутрішні справи;
 - принцип рівноправ'я та самовизначення народів;
 - принцип незастосування сили або погрози силою;
 - принцип мирного вирішення міжнародних спорів;
 - принцип непорушності кордонів;
 - принцип територіальної цілісності;
 - принцип поваги до прав людини й основних свобод;
 - принцип співробітництва;
 - принцип добросовісного виконання зобов'язань за міжнародним правом.
4. Міжнародний звичай як джерело міжнародного публічного права.
5. Загальні принципи права як джерело міжнародного публічного права.
6. Допоміжні джерела міжнародного публічного права.

Література для реферування

1. Богатчук Д.П. Щодо сфери застосування принципу добросовісного виконання зобов'язань у міжнародному праві. *Право і суспільство*. 2018. № 2, частина 3. С. 220-225. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/2_2018/part_3/42.pdf
2. Шамрай В.В. Особливості взаємодії конституційного та міжнародного права в умовах європейської міждержавної інтеграції. *Право і суспільство*. 2018. № 3. С. 75-80. URL: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/3_2018/part_1/16.pdf
3. Гусяк, М. 2020. Статут як джерело міжнародного права: загальнотеоретична характеристика. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 1(19), С. 126-132. URL: <https://philosophy.naiu.kiev.ua/index.php/lawjournal/article/view/1218/1222>

Теми для підготовки рефератів

1. Історія виникнення та становлення міжнародного публічного права.
2. Тенденції розвитку сучасного міжнародного публічного права.

Нормативні акти та рекомендована література

1. Конституція України від 28.06.1996 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України Про міжнародні договори України від 29.06.2004 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
3. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text
4. Віденська конвенція про право міжнародних договорів URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text

5. Буткевич О. В. Історія міжнародного права: підручник. — К.: Видавництво Ліра-К, 2019. — 416 с. URL: <https://lira-k.com.ua/preview/12107.pdf>

6. Теліпко В.Е., Овчаренко А.С. Міжнародне публічне право: Навч. посіб. / За заг. ред. Теліпко В.Е. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 608с.

7. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. Т. 1: / В. В. Мицик, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич та ін. ; за ред. В. В. Мицика. Харків : Право, 2019. Основи теорії. 2019. 416 с.

8. Войціховський А.В. Міжнародне право: підручник. Харків. 2020. 544 с.

9. Є. Львова Еволюція функцій принципів міжнародного права з урахуванням його конституціоналізації та фрагментації. Публічне право : Науково-практичний юридичний журнал. - 2015. - № 3(19). - С. 235-241.

10. Варич О.Г. Теоретико-правові проблеми визнання сучасних держав. Законодавство України: проблеми та перспективи розвитку : зб. матер. XIV Всеукр. н.-практ. конф. - 2013. - № 14. - С. 66-68.

11. Гусяк, М. 2020. Статут як джерело міжнародного права: загальнотеоретична характеристика . *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 19, 1 (Чер 2020), 126-132.

12. Литвиненко В.М., Чічкань М.В., Пророченко В.В. Рішення міжнародних судів як джерела міжнародного права. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2021. № 9. С. 306-309.

13. Шамрай В.В. Особливості взаємодії конституційного та міжнародного права в умовах європейської міждержавної інтеграції. *Право і суспільство*. 2018. № 3. С. 75-80.

Тема № 2: Суб'єкти міжнародного публічного права. Визнання, правонаступництво та відповідальність у міжнародному публічному праві

План семінарського заняття

1. Поняття та види суб'єктів міжнародного публічного права
2. Держава як основний суб'єкт міжнародного публічного права
3. Міжнародна правосуб'єктність фізичних осіб.
4. Поняття визнання в міжнародному публічному праві.
5. правонаступництво держав. правонаступництво України за міжнародними договорами СРСР.
6. Поняття та підстави; види та форми міжнародно-правової відповідальності.
7. Відповідальність держав у міжнародному праві.

Контрольні питання

1. Дайте визначення терміна «суб'єкти міжнародного публічного права». Розкрийте зміст міжнародної правосуб'єктності.
2. Охарактеризуйте державу як основний суб'єкт міжнародного публічного права.

3. Яким умовам має відповідати нація, що бореться за незалежність, для того щоб стати визнаним суб'єктом міжнародного публічного права?
4. Охарактеризуйте міжнародну правосуб'єктність міжнародних організацій та державоподібних утворень.
5. Розкрийте зміст міжнародної правосуб'єктності фізичних осіб.
6. Як Ви розумієте термін «визнання» в міжнародному публічному праві?
7. Які існують теорії визнання держав?
8. Визначте форми визнання в міжнародному публічному праві.
9. Які види визнання виділяють у науці міжнародного публічного права?
10. Дайте визначення поняття правонаступництво держав.
11. Як Ви розумієте поняття «континуїтет держави»?
12. Як Ви розумієте поняття «міжнародно-правова відповідальність»?
13. Які ознаки характеризують міжнародно-правову відповідальність?
14. Назвіть підстави міжнародно-правової відповідальності.
15. Назвіть та охарактеризуйте основні ознаки міжнародного правопорушення.
16. Які існують види міжнародних правопорушень?
17. Які існують види міжнародно-правової відповідальності?

Питання на самостійне вивчення

1. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних організацій та державоподібних утворень.
2. Міжнародна правосуб'єктність народів і націй, що борються за незалежність.
3. Міжнародна правосуб'єктність транснаціональних корпорацій.
4. Україна як повноправний суб'єкт міжнародного права.
5. Україна в міжнародних організаціях.
6. Відповідальність міжнародних міждержавних організацій у міжнародному публічному праві.
7. Відповідальність фізичних осіб у міжнародному публічному праві.

Література для реферування

1. Важна К.О. Поняття та характеристика держави як суб'єкта міжнародного публічного права. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2019. № 3, 132–142. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.3.2019.159113>
2. Мамонтов І.О. 30 років незалежності України: міжнародно-правові аспекти правонаступництва держави. Нове українське право. 2021. № 4. С. 79–83. URL: <http://www.newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/83/74>
3. Шурупова О.О., Панфілова Ю.М. обставини, що виключають відповідальність держав. Молодий вчений. 2021. № 3. С. 330-334. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/474/459>

Теми для підготовки рефератів

1. Особливості правового статусу державоподібних утворень (на прикладі).

2. Транснаціональні корпорації як суб'єкти міжнародного публічного права.
3. Визнання держав у сучасному міжнародному публічному праві.
4. Становлення та розвиток концепції міжнародно-правової відповідальності держав

Нормативні акти та рекомендована література

1. Конституція України від 28.06.1996 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України Про міжнародні договори України від 29.06.2004 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
3. Закон України Про засади внутрішньої і зовнішньої політики від 01.07.2010 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
4. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_185#Text
5. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо державної власності, державних архівів і державних боргів URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_072#Text
5. Теліпка В.Е., Овчаренко А.С. Міжнародне публічне право: Навч. посіб. / За заг. ред. Теліпка В.Е. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 608с.
6. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / В. В. Мицик, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич та ін. ; за ред. В. В. Мицика. Харків : Право, 2019. Т. 1 : Основи теорії. 2019. 416 с.
7. Войціховський А.В. Міжнародне право: підручник. Харків. 2020. 544 с.
8. Важна К.О. Поняття та характеристика держави як суб'єкта міжнародного публічного права. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2019. № 3, 132–142.
9. Мамонтов І.О. 30 років незалежності України: міжнародно-правові аспекти правонаступництва держави. Нове українське право. 2021. № 4. С. 79–83.
10. Шурупова О.О., Панфілова Ю.М. обставини, що виключають відповідальність держав. Молодий вчений. 2021. № 3. С. 330-334.

Тема № 3: Міжнародно-правовий статус населення. Міжнародне право прав людини

План семінарського заняття

1. Поняття населення у міжнародному публічному праві.
2. Міжнародно-правові питання громадянства (набуття та припинення).
3. Правовий статус іноземців та осіб без громадянства
4. Поняття та джерела міжнародного права прав людини.
5. Основні універсальні міжнародно-правові акти у галузі захисту прав і свобод людини та діяльність органів, які здійснюють контроль за їх дотриманням.

Контрольні питання

1. Дайте визначення терміна «населення».
2. Як Ви розумієте поняття «громадянство»?
3. Які існують способи набуття громадянства?
4. Охарактеризуйте особливості міжнародно-правового статусу іноземців, осіб без громадянства, біженців та внутрішніх переселенців.
5. Дайте визначення поняття «міжнародне право прав людини».
6. Охарактеризуйте джерела міжнародного права прав людини.
7. Які міжнародні акти є універсальними? Наведіть приклади.
8. Охарактеризуйте Міжнародну хартію прав людини.
9. Який існує контрольний механізм виконання державами своїх зобов'язань за Міжнародним пактом про громадянські і політичні права; за Міжнародним пактом про економічні, соціальні та культурні права?
10. Охарактеризуйте організаційно-правові аспекти діяльності Європейського суду з прав людини.

Питання на самостійне вивчення

1. Особливості правового статусу осіб, що володіють множинним громадянством.
2. Міжнародно-правовий статус біженців і внутрішніх переселенців.
3. Право притулку.
4. Основні регіональні міжнародно-правові акти у галузі захисту прав і свобод людини та діяльність органів, які здійснюють контроль за їх дотриманням.

Література для реферування

1. Тисячний Д.В. Міжнародно-правові аспекти інституту множинного громадянства в контексті конституційного та міжнародного права. Порівняльно-аналітичне право. 2020. № 2. С. 49-53. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34937/1/%d0%9c%d0%86%d0%96%d0%9d%d0%90%d0%a0%d0%9e%d0%94%d0%9d%d0%9e-%d0%9f%d0%a0%d0%90%d0%92%d0%9e%d0%92%d0%86%20%d0%90%d0%a1%d0%9f%d0%95%d0%9a%d0%a2%d0%98%20%d0%86%d0%9d%d0%a1%d0%a2%d0%98%d0%a2%d0%a3%d0%a2%d0%a3.pdf>
2. Т.О. Чепульченко Концепція прав людини: доктринальні підходи. Альманах права. 2020. № 11. С. 258-264. URL: http://almanahprava.org.ua/files/almanac-of-law.-volume-11-_2020_.pdf#page=258

Теми для підготовки рефератів

1. Актуальні питання громадянства в міжнародному публічному праві.
2. Становлення та розвиток міжнародного права прав людини.
3. Виконання Україною міжнародних зобов'язань у галузі захисту прав людини.

Нормативні акти та рекомендована література

1. Конституція України від 28.06.1996 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України Про міжнародні договори України від 29.06.2004 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
3. Закон України Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини від 23.02.2006 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
4. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16.12.1966 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
7. Теліпко В.Е., Овчаренко А.С. Міжнародне публічне право: Навч. посіб. / За заг. ред. Теліпко В.Е. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 608с.
8. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / В. В. Мицик, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич та ін. ; за ред. В. В. Мицика. Харків : Право, 2019. Т. 1 : Основи теорії. 2019. 416 с.
9. Войціховський А.В. Міжнародне право: підручник. Харків. 2020. 544 с.
10. Тисячний Д.В. Міжнародно-правові аспекти інституту множинного громадянства в контексті конституційного та міжнародного права. Порівняльно-аналітичне право. 2020. № 2. С. 49-53.
11. Т.О. Чепульченко Концепція прав людини: доктринальні підходи. Альманах права. 2020. № 11. С. 258-264.

Тема № 4: Право міжнародних договорів. Право зовнішніх зносин. Право міжнародних організацій

План семінарського заняття

1. Поняття, класифікація та стадії укладення міжнародних договорів.
2. Тлумачення міжнародних договорів.
3. Припинення й зупинення дії міжнародних договорів.
4. Поняття та джерела права зовнішніх зносин. Система органів зовнішніх зносин.
5. Дипломатичні представництва. Дипломатичні імунітети та привілеї.
6. Поняття та джерела права міжнародних організацій
7. Поняття, ознаки та класифікація міжнародних міжурядових організацій.
8. Організація Об'єднаних Націй. Статут ООН 1945 р.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «право міжнародних договорів».
2. Наведіть класифікацію міжнародних договорів.
3. Визначте стадії укладення міжнародних договорів.
4. Визначте суб'єктів тлумачення міжнародних договорів.

5. Дайте визначення термінів «зовнішні зносини» та «право зовнішніх зносин».
6. Визначте повноваження Верховної Ради України, Президента України і Міністерства закордонних справ України у сфері зовнішніх зносин.
7. Розкрийте зміст дипломатичних імунітетів і привілеїв.
8. Назвіть види консульських установ та їх функції.
9. Дайте визначення поняття «право міжнародних організацій».
10. Розкрийте поняття та ознаки міжнародної організації.
11. Дайте загальну характеристику Організації Об'єднаних Націй як універсальної міжнародної організації.
12. Визначте роль спеціалізованих установ у системі органів ООН.
13. Визначте поняття терміна «міжнародні конференції».
14. Розкрийте особливості організації проведення міжнародних конференцій та ухвалення ними рішень.

Питання на самостійне вивчення

1. Поняття права міжнародних договорів, його джерела.
2. Структура міжнародного договору.
3. Консульські установи: поняття, види, функції. Консульські привілеї та імунітети.
4. Представництва держав при міжнародних організаціях.
5. Спеціальні місії.
6. Регіональні міжнародні міждержавні організації.
7. Міжнародні конференції.

Література для реферування

1. Атаманова Н.В. Роль та значення міжнародних договорів у національній правовій системі України. *Право і суспільство*. 2020. № 2. С. 7-13. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/2_2020/part_1/4.pdf
2. О.М. Сіваш Статус членів родини дипломатичного агента за Віденською конвенцією про дипломатичні зносини 1969 р. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 8. С. 518-521. URL: http://www.lsej.org.ua/8_2020/131.pdf
3. Шпакович , О. і Шаламберідзе , М. 2020. Правотворча діяльність міжнародних організацій. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 116, 3 (Груд 2020), 108-114. DOI: <https://doi.org/10.33270/01201163.108>

Теми для підготовки рефератів

1. Діяльність міжнародних організацій на сучасному етапі.
2. Сторони в міжнародних договорах.

Нормативні акти та рекомендована література

1. Конституція України від 28.06.1996 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Закон України Про міжнародні договори України від 29.06.2004 року
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
3. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text
4. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_185#Text
5. Основи права Європейського Союзу: підручник / Т. М. Анакіна,
О. А. Гавриленко, Ф. Крістані та ін. ; за ред. Т. Л. Сироїд. – Харків : Право,
2018. – 456 с.
6. Теліпко В.Е., Овчаренко А.С. Міжнародне публічне право: Навч. посіб. /
За заг. ред. Теліпко В.Е. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 608с.
7. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / В. В. Мицик, М. В.
Буроменський, О. В. Буткевич та ін. ; за ред. В. В. Мицика. Харків : Право,
2019. Т. 2 : Основи теорії. 2019. 624 с.
8. Войціховський А.В. Міжнародне право: підручник. Харків. 2020. 544 с.
9. Атаманова Н.В. Роль та значення міжнародних договорів у національній
правовій системі України. Право і суспільство. 2020. № 2. С. 7-13.
10. О.М. Сіваш Статус членів родини дипломатичного агента за
Віденською конвенцією про дипломатичні зносини 1969 р. Юридичний
науковий електронний журнал. 2020. № 8. С. 518-521
11. Шпакович О., Шаламберідзе М., Правотворча діяльність міжнародних
організацій. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020.
№ 116, 3 (Груд 2020). С. 108-114.

Тема № 5: Територія в міжнародному публічному праві. Міжнародне морське право. Міжнародне кримінальне право.

План семінарського заняття

1. Поняття та види територій у міжнародному публічному праві.
2. Державні кордони: поняття, види та порядок установа.
3. Поняття та джерела міжнародного морського права.
4. Поняття та правовий режим внутрішніх морських вод, територіального моря, відкритого моря.
5. Поняття, джерела та принципи міжнародного кримінального права.

Контрольні питання

1. Як Ви розумієте поняття «територія у міжнародному публічному праві»?
2. Які існують види територій залежно від їх правового режиму?
3. Як Ви розумієте поняття «державна територія»?
4. Дайте визначення терміна «державні кордони».
5. Дайте визначення поняття правонаступництво держав.
6. Охарактеризуйте порядок установа державних кордонів.
7. У чому полягає особливість міжнародно-правового режиму Арктики та Антарктики?
8. Дайте визначення терміна «міжнародне морське право».

9. Охарактеризуйте Конвенцію ООН з морського права 1982 року.
10. Як Ви розумієте поняття «внутрішні морські води»?
11. Як Ви розумієте термін «територіальне море»?
12. Сформулюйте поняття «відкрите море».
13. Дайте визначення терміна «виключна економічна зона».
14. Дайте визначення поняття «міжнародне кримінальне право».
15. Визначте джерела міжнародного кримінального права.
16. Охарактеризуйте місце Міжнародного кримінального суду у системі міжнародної та національної кримінальної юстиції.
17. Назвіть принципи діяльності Міжнародного кримінального суду.

Питання на самостійне вивчення

1. Поняття державної території та її складові частини.
2. Міжнародно-правовий режим Арктики та Антарктики.
3. Міжнародно-правовий режим рік та озер.
4. Прилегла зона: поняття, правовий режим.
5. Виключна економічна зона. Континентальний шельф.
6. Міжнародний район морського дна. Міжнародні протоки та міжнародні канали.
7. Міжнародний кримінальний суд.

Література для реферування

1. Павко Я.А. Міжнародно-правові питання охорони навколишнього середовища Арктики. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2021. № 2. С. 85–94. URL: <https://instzak.com/index.php/journal/article/view/1899/1779>
2. Коруч У.З. Вплив практики міжнародних кримінальних трибуналів на визначення пропаганди війни як міжнародного злочину. Право і суспільство. 2021. № 1. С. 265-272. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/1_2021/42.pdf
3. Пилипенко В.П. Деякі питання співробітництва України та Міжнародного кримінального суду: правові аспекти. Право і суспільство. 2021. № 1. С. 273-279. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/1_2021/43.pdf
4. Місце міжнародного гуманітарного права як галузі в системі сучасного міжнародного публічного права. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 9. С. 299-301.

Теми для підготовки рефератів

1. Території з особливим правовим режимом.
2. Україна та Міжнародний кримінальний суд.

Нормативні акти та рекомендована література

1. Конституція України від 28.06.1996 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Закон України Про державний кордон України від 04.11.1991 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>
3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права від 10.12.1982 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057#Text
4. Конвенція про режим судноплавства на Дунаї від 18.08.1948 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_175#Text
5. Договір про Антарктику від 01.12.1959 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_224#Text
6. Теліпко В.Е., Овчаренко А.С. Міжнародне публічне право: Навч. посіб. / За заг. ред. Теліпко В.Е. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 608с.
7. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / В. В. Мицик, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич та ін. ; за ред. В. В. Мицика. Харків : Право, 2019. Т. 1 : Основи теорії. 2019. 416 с.
8. Войціховський А.В. Міжнародне право: підручник. Харків. 2020. 544 с.
9. Павко Я.А. Міжнародно-правові питання охорони навколишнього середовища Арктики. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2021. № 2. С. 85–94.
10. Коруц У.З. Вплив практики міжнародних кримінальних трибуналів на визначення пропаганди війни як міжнародного злочину. Право і суспільство. 2021. № 1. С. 265-272.
11. Пилипенко В.П. Деякі питання співробітництва України та Міжнародного кримінального суду: правові аспекти. Право і суспільство. 2021. № 1. С. 273-279.

Тема № 6: Становлення Європейського Союзу та його структура. **Членство в Європейському Союзі**

План семінарського заняття

1. Договори при формуванні Європейського Союзу.
2. Основи побудови та діяльності інститутів та органів Європейського Союзу (Європейський парламент, Європейська Рада, Рада Європейського Союзу, Європейська комісія).
3. Основні вимоги щодо членства держав у Європейському Союзі.
4. Процедура призупинення та припинення членства в Європейському Союзі.

Контрольні питання

1. Назвіть установчі договори Європейського Союзу.
2. Охарактеризуйте Договір про Європейський Союз (Маастрихтський договір).
3. Назвіть основні символи Європейського Союзу.
4. Охарактеризуйте порядок створення та структуру Ради Європейського Союзу.
5. Визначте повноваження Ради Європейського Союзу.

6. Визначте правовий статус Європейського Парламенту в системі органів Європейського Союзу.

7. Визначте основні завдання Європейської Комісії.

8. Назвіть та охарактеризуйте критерії членства в ЄС.

9. Охарактеризуйте перехідні періоди при прийнятті держав до ЄС.

10. Які підстави призупинення членства в ЄС?

11. Які підстави припинення членства в ЄС?

12. Який орган приймає рішення про призупинення членства в ЄС.

Питання на самостійне вивчення

1. Основні символи Європейського Союзу.

2. Основні етапи вступу до Європейського Союзу.

3. Повноваження Європейського парламенту.

4. Повноваження Європейської комісії.

Література для реферування

1. Бородін І.Л. Теоретико-правова ідея становлення Європейського Союзу / І.Л. Бородін, І.П. Варава // Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». – К.: НАУ, 2020. – № 3(56). – С. 49-55. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/45718/3/8.pdf>

2. Беглиця В. П. Ключові проблеми співпраці України з Європейським Союзом / В. П. Беглиця, О. І. Шаловинська // Публічне управління та митне адміністрування . – 2019. - № 4 (23). – С. 122 – 127. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/3851/1/16%20%20%91%20%b5%20%b3%20%bb%20%b8%20%86%20%8f%20%92.%20%9f.pdf>

Теми для підготовки рефератів

1. Історичні передумови та основні етапи створення Європейського Союзу.

2. Правовий статус європейського парламенту.

Нормативні акти та рекомендована література

1. Амстердамський Договір 02.10.1997 р. URL: <https://web.archive.org/web/20120829111957/http://www.eurotreaties.com/amsterdamtreaty.pdf>

2. Договір про Європейське Співтовариство з атомної енергії від 25.03.1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_027

3. Договір про Європейський Союз від 07.02.1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029

4. Договір про заснування Європейської Спільноти від 25.03.1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017

5. Ніццький договір про внесення змін та доповнень до Договору про Європейський Союз, Договорів про заснування Європейських Співтовариств та деяких пов'язаних з ними [...] від 26.02.2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_261

6. Договір про запровадження Конституції для Європи (проект) від 18.07.2003 р. № 2003/C169/01. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_647#Text

7. Хартія основних прав Європейського Союзу від 07.12.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524

8. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.

9. Беглиця В. П. Ключові проблеми співпраці України з Європейським Союзом / В. П. Беглиця, О. І. Шаловинська // Публічне управління та митне адміністрування . – 2019. - № 4 (23). – С. 122 – 127.

10. Бородін І.Л. Теоретико-правова ідея становлення Європейського Союзу / І.Л. Бородін, І.П. Варавка // Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». – К.: НАУ, 2020. – № 3(56). – С. 49-55.

Тема № 7: Правовий статус людини і громадянина у праві Європейського Союзу. Судова система Європейського Союзу

План семінарського заняття

1. Особливості громадянства Європейського Союзу.
2. Класифікація прав та свобод. Гарантії прав і свобод.
3. Роль, значення та функції Суду ЄС у системі Європейського Союзу.
4. Організаційна структура судової системи Європейського Союзу.

Контрольні питання

1. Назвіть права людини, які закріплені в установчих договорах ЄС?
2. Охарактеризуйте співпрацю ЄС із Європейським судом з прав людини?
3. Охарактеризуйте етапи становлення захисту прав людини в Європейському Союзі.
4. Визначте сформовані у ЄС принципи захисту прав людини.
5. Охарактеризуйте значення Хартії основних прав ЄС у побудові наднаціональної системи захисту прав людини.
6. Назвіть основні політичні права громадян державчленів ЄС?
7. Назвіть основні соціальні права громадян державчленів ЄС?
8. Визначте функції Суду ЄС.
9. Охарактеризуйте склад та юрисдикцію Суду справедливості.
10. Охарактеризуйте склад та юрисдикцію Загального Суду.
11. Визначте, хто може бути позивачем до Загального суду та Суду справедливості?

Питання на самостійне вивчення

1. Становлення інституту громадянства в Європейському Союзі.
2. Опрацювати положення Хартії основних прав ЄС 2000 р.

3. Основи шенгенського права.
4. Внутрішня побудова судових інстанцій у Європейському Союзі.

Література для реферування

1. Комарова Т. В. Суд Європейського Союзу: розвиток судової системи та практики тлумачення права ЄС : монографія / Т. В. Комарова. – Харків : Право, 2018. – 528 с.
https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/63889107/monography_CJEU20200711-31463-qk1vpx-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1639565897&Signature=aA1UzTjwq16tyVrrdYz1Ax9d4qu5w9ZjjUxNO9jHQSepSHo3ox7EYcMordxY-E~Y2obSyM7~SiEu3jZGYOceAY2aAdNAkcmwdBXewjhpdzH0jP61BILELSmlt5O3eMnRRd3lebVN8CzUFav-izniiSBUXzxxUuukCifuSHcjirOd3ouqEMg0u-MUDJ0bv1xGl3i0iwY8Ivx417nOm11kTN7g3Cuzf6yXd7AtmQ-aLzeDyw2Sulp8hCy18TZup5gbcLaZ5-qfvcdG~rcKz-f2xFp5sDo3YMNkbvOEeyxtMiLbSf5UnDQbbM5u8bT7Jv-acb72m4PkRA0GyZD-lwtMQ__&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA
2. Тимчишин, Т., & Лозинський, Ю. (2021). Суд європейського союзу: порядок формування і повноваження. Молодий вчений, 4 (92), 280-283.
<https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-4-92-61>
3. Маринів І.І. Взаємодія суду європейського союзу із європейським судом із прав людини в аспекті захисту прав людини. Право і суспільство. 2019. № 5, частина 2. С. 181-188. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/5_2019/part_2/31.pdf

Теми для підготовки рефератів

1. Хартія основних прав ЄС.
2. Повноваження Європейського омбудсмена.

Нормативні акти та рекомендована література

1. Договір про заснування Європейської Спільноти від 25.03.1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017
2. Додатковий протокол до Європейської соціальної хартії Рада Європи; Протокол, Міжнародний документ від 05.05.1988 р. № ETS № 128. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_332
3. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 03.05.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062
4. Європейська соціальна хартія від 18.10.1961 р. № ETS № 35. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_300
5. Угода між Україною та Європейським Союзом про внесення змін до Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз від 23.07.2012. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_b15
6. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб від 18.06.2007. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_851

7. Хартія основних прав Європейського Союзу від 07.12.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524

8. Войціховський А.В. Міжнародне право: підручник. Харків. 2020. 544 с.

9. Добрянський С. Юридичне гарантування дотримання прав людини інституціями Європейського Союзу: перспективи удосконалення. *Право України*. 2015. № 2. С. 151–163.

10. Комарова Т. В. Суд Європейського Союзу: розвиток судової системи та практики тлумачення права ЄС : монографія / Т. В. Комарова. – Харків : Право, 2018. – 528 с.

11. Тимчишин, Т., & Лозинський, Ю. (2021). Суд європейського союзу: порядок формування і повноваження. *Молодий вчений*, 4 (92). С. 280-283.

12. Маринів І.І. Взаємодія суду європейського союзу із європейським судом із прав людини в аспекті захисту прав людини. *Право і суспільство*. 2019. № 5, частина 2. С. 181-188.

13. Литвиненко В.М., Чічкань М.В., Пророченко В.В. Рішення міжнародних судів як джерела міжнародного права. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2021. № 9. С. 306-309.

Тема № 8: Правове регулювання відносин між Україною та Європейським Союзом

Питання на самостійне вивчення

1. Європейська політика сусідства.
2. Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу
3. Пріоритетні сфери у сфері адаптації законодавства України до законодавства ЄС.
4. Правове забезпечення створення зони вільної торгівлі.

Нормативні акти та рекомендована література

1. Договір про створення Європейської економічної зони 1992 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_017.

2. Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2018 р. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/AA_report_UA.pdf

3. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 р. № 1629-IV. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>

4. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>

5. Про підтвердження курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу та першочергові заходи у цьому напрямі: Постанова Верховної Ради України від 13.03.2014 р. № 874-VI. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/874-18>

6. Угода між Україною та Європейським Союзом про реадмісію осіб від 15.01.2008 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_851

7. Угода між Україною та Європейським Союзом про спрощення оформлення віз від 23.07.2012 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_850

8. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами 1994 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_012.

9. Беглиця В. П. Ключові проблеми співпраці України з Європейським Союзом / В. П. Беглиця, О. І. Шаловинська // Публічне управління та митне адміністрування . – 2019. - № 4 (23). – С. 122 – 127.

10. Таран Є. І. Інституціоналізація європейської інтеграції України / Є. І. Таран // Публічне управління та митне адміністрування. – 2020. -№ 2 (25). – С.36 – 39. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/4124>

3. ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття та зміст міжнародного права.
2. Система міжнародного права.
3. Імплементация норм міжнародного права.
4. Кодифікація і прогресивний розвиток міжнародного права.
5. Співвідношення міжнародного і національного права.
6. Співвідношення міжнародного (публічного) і міжнародного приватного права.
7. Юридична природа основних принципів міжнародного права.
8. Принцип суверенної рівності держав.
9. Принцип невтручання у внутрішні справи.
10. Принцип рівноправ'я та самовизначення народів.
11. Принцип незастосування сили або погрози силою.
12. Принцип мирного вирішення міжнародних спорів.
13. Принцип непорушності кордонів.
14. Принцип територіальної цілісності.
15. Принцип поваги до прав людини й основних свобод.
16. Принцип співробітництва.
17. Принцип добросовісного виконання зобов'язань за міжнародним правом.
18. Поняття джерел міжнародного права.
19. Міжнародний договір як основне джерело міжнародного права.
20. Міжнародний звичай.
21. Загальні принципи права.
22. Допоміжні джерела міжнародного права.
23. Поняття суб'єкта міжнародного права.
24. Держава – основний суб'єкт міжнародного права.
25. Міжнародна правосуб'єктність народів і націй, що борються за незалежність.

26. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних організацій.
27. Міжнародна правосуб'єктність державоподібних утворень.
28. Міжнародна правосуб'єктність фізичних осіб.
29. Міжнародна правосуб'єктність транснаціональних корпорацій.
30. Визнання в міжнародному праві.
31. правонаступництво держав. правонаступництво України за міжнародними договорами СРСР.
32. Україна як повноправний суб'єкт міжнародного права.
33. Україна в міжнародних організаціях.
34. поняття й підстави міжнародно-правової відповідальності.
35. Види й форми міжнародно-правової відповідальності.
36. Відповідальність держав у міжнародному праві.
37. Відповідальність міжнародних міжурядових організацій у міжнародному праві.
38. Відповідальність фізичних осіб у міжнародному праві.
39. поняття та види територій у міжнародному праві.
40. поняття державної території та її складові частини.
41. Державні кордони: поняття, види, порядок установа.
42. Міжнародно-правовий режим рік та озер.
43. Міжнародно-правовий режим Арктики.
44. Міжнародно-правовий режим Антарктики.
45. поняття населення в міжнародному праві.
46. Міжнародно-правові питання громадянства.
47. Набуття громадянства.
48. Припинення громадянства.
49. Правовий статус іноземців.
50. Правовий статус осіб без громадянства.
51. Особливості правового статусу осіб, що володіють множинним громадянством.
52. Міжнародно-правовий статус біженців і внутрішніх переселенців.
53. Право притулку.
54. поняття права міжнародних договорів, його джерела.
55. поняття міжнародного договору.
56. Класифікація міжнародних договорів.
57. Структура міжнародного договору.
58. Стадії укладення міжнародних договорів.
59. Тлумачення міжнародних договорів.
60. Припинення й зупинення дії міжнародних договорів.
61. поняття права зовнішніх зносин, його джерела.
62. Система органів зовнішніх зносин.
63. Дипломатичні представництва: поняття, функції.
64. Початок і закінчення дипломатичної місії. Дипломатичні імунітети та привілеї.
65. Консульські установи: поняття, види, функції.
66. Консульські привілеї й імунітети.

67. Представництва держав при міжнародних організаціях.
68. Спеціальні місії.
69. Поняття права міжнародних організацій, його джерела.
70. Поняття, ознаки і класифікація міжнародних міжурядових організацій.
71. Міжнародна правосуб'єктність і структура міжнародних міжурядових організацій.
72. Організація Об'єднаних Націй: цілі, система органів, повноваження.
73. Регіональні міжнародні міжурядові організації.
74. Міжнародні конференції.
75. Становлення та розвиток міжнародного права прав людини.
76. Поняття міжнародного права прав людини.
77. Джерела міжнародного права прав людини.
78. Основні універсальні міжнародно-правові акти у галузі захисту прав і свобод людини та діяльність органів, які здійснюють контроль за їх дотриманням.
79. Основні регіональні міжнародно-правові акти у галузі захисту прав і свобод людини та діяльність органів, які здійснюють контроль за їх дотриманням.
80. Виконання Україною міжнародних зобов'язань у галузі захисту прав людини.
81. Поняття міжнародного морського права, його джерела.
82. Поняття та правовий режим внутрішніх морських вод.
83. Поняття та правовий режим територіального моря.
84. Прилегла зона: поняття, правовий режим.
85. Поняття та правовий режим відкритого моря.
86. Виключна економічна зона.
87. Континентальний шельф.
88. Міжнародний район морського дна.
89. Міжнародні протоки та міжнародні канали.
90. Поняття міжнародного кримінального права.
91. Джерела і принципи міжнародного кримінального права.
92. Міжнародний кримінальний суд.
93. Україна та Міжнародний кримінальний суд.
94. Договори при формуванні Європейського Союзу.
95. Основи побудови та діяльності інститутів та органів Європейського Союзу.
96. Основні вимоги щодо членства держав у Європейському Союзі.
97. Процедура призупинення та припинення членства в Європейському Союзі.
98. Основні етапи вступу до Європейського Союзу.
99. Особливості громадянства Європейського Союзу.
100. Класифікація прав та свобод. Гарантії прав і свобод у Європейському Союзі.
101. Роль, значення та функції Суду ЄС у системі Європейського Союзу.
102. Організаційна структура судової системи Європейського Союзу.

103. Становлення інституту громадянства в Європейському Союзі.
104. Основи шенгенського права.
105. Внутрішня побудова судових інстанцій у Європейському Союзі.
106. Становлення та розвиток відносин між Україною та Європейським Союзом.
107. Правові механізми співпраці між Україною та Європейським Союзом.
108. Європейська політика сусідства.
109. Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.
110. Правове забезпечення створення зони вільної торгівлі.